

«Alexander L. Kielland» og var med fra byggingen av plattformen i Dunkerque i Frankrike. Da «Kielland»-ulykken skjedde den 27. mars 1980, arbeidet han på Frigg-feltet.

- Hevet for inspeksjoner

Han husker tydelig at «Kielland»-kaptein Torstein Sæd snakket om sprekker og at de hadde riggen oppe og gjorde inspeksjoner.

- Vi hevet plattformen for inspeksjoner. Dette ble også gjort da vi lå ute på Ekofisk-feltet. Da tok vi den opp, slik at bare pontongene (de nederste delene av plattformleggene) var i sjøen. Vi kunne undersøke alle stagene da. Som kontrollromsoperatør hevet jeg plattformen alene, sier Tormod Wigestrånd til Aftenbladet i dag.

- *Så hvorfor er det et poeng i «Kielland»-saken om plattformen ble hevet eller ikke for inspeksjoner og kaptein Torstein Sæds bekymring for sprekker?*

I ettertid besvares kanskje spørsmålet best i boken «Alexander L. Kielland»-ulykken som kom i 2016 (Marie Smith-Solbakken, red). Historiker og journalist Ellen Kongsnes skriver følgende:

« ... Stavanger Drilling kunne risikere avkorting i forsikringen som allerede var utbetalt og kan ha fryktet at politiet ville etterforske straffbare forhold knyttet til hva de kan ha visst. Phillips kan ha vært bekymret for framtidige muligheter for tildeling av nye lisenser fra norske myndigheter. I tillegg kunne mistanken lede til politietterforskning, og i verste fall siktelse for grov uaktsomhet ved å ha unnlatt å undersøke opplysningene om en sprekk nærmere.»

- Phillips i dårlig lys

Mandag skrev Aftenbladet om rettsforliket i Stavanger i 1986 mellom overlevende og etterlatte på den ene siden og Phillips Petroleum Company Norway og Stavanger Drilling på den andre siden.

Advokat Pål Mitsem som førte saken på vegne av «Kielland»-overlevende og -etterlatte uttalte i den forbindelse at noen av vitnemålene var av så sterk kost at de ville rammet Phillips Petroleum hardt og stilt selskapet i et dårlig lys.

Mitsem uttalte videre at Spesielt gjaldt dette sprekken som kapteinen og maskinsjefen på «Alexander L. Kielland» ville ha undersøkt sommeren 1979, men som Phillips, ifølge vitneutsagnene, nektet plattformsjefen å utføre.

Siden Phillips var så interesserte i å inngå forlik i saken, uttalte Odd Kristian Reme i «Kielland-nettverket at Phillips og Stavanger Drilling begge hadde behov for at den norske kommisjonsrapporten ikke ble undergravd. En rettsbeslutning i Norge som påla Phillips ansvar ville både vært skadelig for rettssakene i USA og i Frankrike sett med Phillips' øyne.

Bekreftet av mannskap

Når det gjelder inspeksjonsrutiner og om at «Alexander L. Kielland» ble hevet, også ute på Ekofisk-feltet, er dette noe som senere er bekreftet av andre arbeidskolleger på «Kielland». Alle var godt kjent med plattformen og hadde lang erfaring med hvordan rutinene på «Kielland» fungerte.

I den omfattende minnesamlingen som Universitetet i Stavanger har utarbeidet de siste årene med intervju med en rekke personer, kommer det fram at sjøfolk på «Kielland» bekrefter opplysningene som maskinsjef Leif Barkved kom med i 1986 i det signerte vitnemålet.

Her forteller blant annet kontrollromsoperatør Eivind Egeli at Torstein Sæd alltid gikk ned i søylene og kontrollerte sprekken når han kom på skiftet. Egeli forklarte også at sprekken var kjent av rederiet Stavanger Drilling og rapportert til Phillips Petroleum. Dette tilbakeviste for øvrig både Phillips og Stavanger Drilling å ha visst om.

- Sprekken ble holdt under oppsikt, det var en svakhet ved hydrofonen, har Egeli forklart og signerte i 2016 følgende tekst som ble bevitnet av fire vitner:
«Plattformsjef Torstein Sæd holdt sprekker under oppsikt. Noe av det første han brukte å gjøre hver gang han kom ut, var å gå ned og kontrollere utviklingen av sprekken. Han hadde alltid med seg en hjelper, Lothar Apostel som hjalp til med å skrue opp mannlokk. De kom ofte inn i kontrollrommet til meg, tok en røyk og slo av en prat. De snakket mye om dette da. De på kontoret i Stavanger Drilling må ha visst om dette.»

- Ble hevet og senket

Andre kolleger som Ragnvald Ofte, Kåre Magne Kvale, Sverre Karl Kristensen og Tormod Wigestrånd har alle forklart i minnebanken at de hadde hørt om kaptein Torstein Sæds observasjoner. De bekrefter også at det var mulig å inspisere de nedre stagen ved å heve plattformen ute i havet.

- Plattformen ble hevet og senket mange ganger, også når jeg var om bord. Jeg hadde jobben med å koble inn generatorene når de gjorde det. Vi brukte tre generatorer under heving. Totalt hadde vi fire generatorer, fortalte Sverre Karl Kristensen i et intervju som ligger i minnebanken. Kristensen døde i 2019 og han delte lugar med Torstein Sæd og var med da plattformen ble hentet i Dunkerque i 1976.

Ragnvald Ofte husker at plattformen ble løftet opp i Tananger, hvor han var med og inspiserte sammen med Sverre Karl Kristensen.

I rettsprosessen i 1986 var det også andre vitner som fortalte om kaptein Torstein Sæds bekymring for sprekker og riggens tilstand. Blant dem var Sæds kone, den lokale logopeden Georg Egenberg, Sæds søster og svoger.

- Ikke mulig å kommentere

ConocoPhillips har i dag ikke noen videre kommentarer til at flere vitner og arbeidskolleger støtter maskinsjef Leif Barkveds vitnemål fra 1986. Pressekontakt Stig S. Kvendseth skriver følgende til Aftenbladet:

- Det er i år 40 år siden den tragiske «Kielland»-ulykken, og de som satt i ledelsen i selskapet i 1979 og på 1980-tallet er ikke lenger ansatt. Det er derfor ikke mulig for oss å kommentere de forskjellige utsagn og påstander som det refereres til. Slik vi kjenner selskapet har vi tillit til at saken ble håndtert på en korrekt måte.

Politietterforsker Torbjørn Knutsen, som var tett på etterforskningen av «Kielland»-ulykken den gang, uttalte i boken «Alexander L. Kielland»-ulykken (Marie Smith-Solbakken, red) som kom i 2016, at det ikke var grunn til å tro at Stavanger Drilling visste om en sprekk før ulykken.

Han sa også at det var politiets oppfatning at det ikke gikk an å ta seg inn via mannhull når riggen var i drift ute på feltet fordi stagen befant seg under vann, fylt med vann.

I et vitneavhør etter ulykken i 1980 uttalte imidlertid assisterende direktør Tor Chr. Mathisen i Det Norske Veritas at han trodde det var uhyre sjelden at en rigg ble beordret løftet for mer inngående inspeksjon. Han avviste altså ikke at riggen kunne løftes.

«Kielland»-ulykken

27. mars 1980: 123 mennesker omkom, 89 overlevde. 30 ble aldri funnet i norgeshistoriens verste industriulykke på Ekofiskfeltet.

Plattform: «Alexander L. Kielland» var en Pentagon-boreplattform med fem bein som ble bygget ved det franske verftet CFEM i Dunkerque i Frankrike i 1976.

Ombygd: Boreriggen ble straks bygget om og ble brukt som boligplattform på Ekofiskfeltet i Nordsjøen helt fram til ulykken skjedde i 1980.

Årsak: Offisiell forklaring fra den norske granskingskommisjonen er at ulykken skjedde på grunn av et utmattingsbrudd på grunn av en sveisefeil og en sprekk i et stag. D-

leggen knakk av. Den franske granskingskommisjonen slo fast at det ikke var sveisefeil som forårsaket ulykken.

Forklaringer: I ettertid er det dokumentert at alle vitner ikke er avhørt og at granskingskommisjonen ikke lyttet til alle eksperter. Stavanger Drilling fikk hele forsikringsoppgjøret og ble aldri stilt til ansvar. Heller ikke operatør på Ekofisk, ConocoPhillips.

Søksmål: Søksmålet som norske interesser rettet mot det franske verftet var på 700 millioner kroner. Kravet ble frafalt i et hemmeligholdt forlik i 1991.

Krav: Overlevende, pårørende og andre aktører krever nå en ny, offisiell gransking av «Alexander L. Kielland»-ulykken.